

1. Obiekt

KOSZARY GRENADIERÓW (GRENADIERKASERNE)
ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

813/1

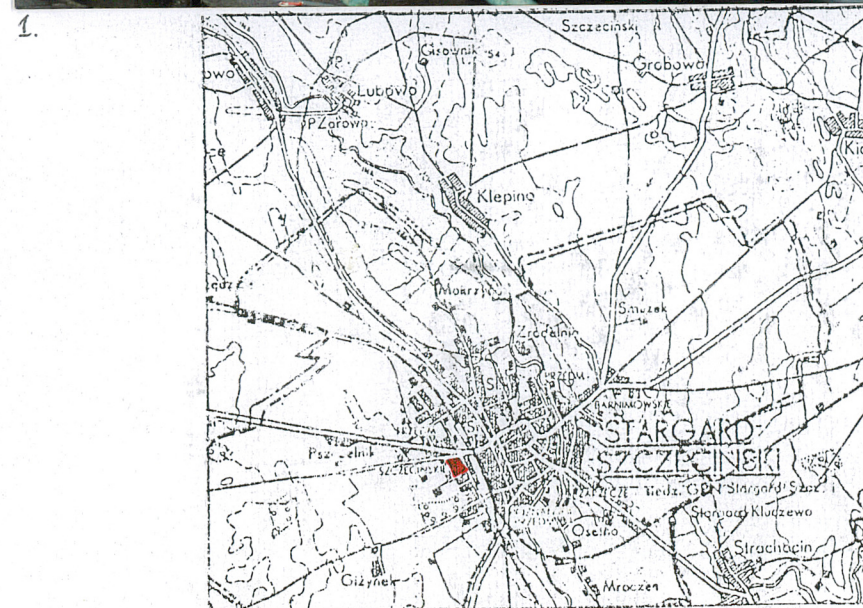
2. Czas powstania

1880 r. - I. 20-te XX w.

3. Miejscowość

STARGARD SZCZECIŃSKI

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

73-110 Stargard Szczeciński
ul. Bema, 11 Listopada,
Zwycięzców

nr hipoteczny .....

nr ewidencyjny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie

gmina : Stargard Szczeciński

pow. STARGARDZKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Stargard (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975 r.

województwo szczecińskie
powiat: Stargard Szczeciński

8. Właściciel i jego adres

Wojskowy Rejonowy Zarząd
Kwaterunkowo-Budowlany
ul. Narutowicza 11
72-321 Szczecin

9. Użytkownik i jego adres

Jednostka Wojskowa

10. Rejestr zabytków

Nr A-1842 data 23.04.2019

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Tradycje Stargardu, jako miasta garnizonowego sięgają XVII w..

W 1714 r. miasto było siedzibą dwóch regimentów piechoty: Infanterie-Regiment Nr. 22 (do 1806 r.) i Leibkarabiner-Regiment Nr. 11. W 1815 r. (do 1919 r.) w mieście zainstalowano I Batalion 2. Szczecińskiego Regimentu Piechoty ze sztabem (I Bt. 1. des 2. Stettiner Landwehr-Regiments).

W związku z osadzeniem w mieście garnizonu powstało - głównie na Przedmieściu Pyrzyckim - wiele budowli wojskowych. Przy murach na odcinku między Bramą Pyrzycką a basteją zbudowano kasyno oficerskie a w sąsiedztwie kościoła św. Ducha budynek ekonomii wojskowej (1839 r.). Szpital garnizonowy powstał na narożniku pomiędzy ul. Warszawską a ul. Staszica (zob. archiwalne plany miasta). Koszary postawiono na pld. od cmentarza, założonego po zach. stronie ul. Czarnieckiego (obecnie Park 3-Maja). W miejsce koszar w 1910 r. zbudowano liceum dla dziewcząt im. Luizy (ob. nadal budynek szkolny).

W latach 1829 - 1832 wojsko wydzierżawiło od władz miejskich tereny (392 morgi) leżące na zachodnich krańcach miasta i urządzono tam plac ćwiczeń. W 1846 r. tereny te zostały odcięte od miasta linią kolejową do Poznania.

W 1861 r. osadzono w Stargardzie nowo założony 6 Pomorski Regiment Piechoty. W 1880 r., na potrzeby regimentu, pobudowano obecnie istniejący (ewidencjonowany) zespół budynków wojskowych na terenie w/w placu ćwiczeń w kwartale ulic Bema (w k. XIX w. Stettiner Strasse, od pocz. XX w. - Gneisenau Strasse), 11 Listopada (w k. XIX w. - Cunower Strasse, na pocz. XX w. - Moltke Strasse), Zwycięzców (d. Grenadier Strasse) i ulicą wewnętrzną po pld. stronie starych koszar (d. Fusilier Strasse). Nowy plac ćwiczeń i strzelnicę urządzono na zachód od miasta, przy drodze do Kunowa a w latach 30-tych XX w. pobudowano tu nowy zespół koszarowy (tzw. "Białe Koszary").

(c.d. na wklepce nr 1)

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA: zespół budynków koszarowych usytuowany jest na zach. od centrum miasta, w pobliżu wiaduktu łączącego pod torami kolejowymi ul. Szczecińską i ul. kard. Wyszyńskiego. Od wsch. sąsiaduje bezpośrednio z terenami kolejowymi, od których oddzielany jest ul. Bema (przed 1945 r. Gneisenau -Str.). Granice zespołu koszar wyznaczają ulice Zwycięzców (od zach. - d. Grenadier-Str.), 11 Listopada (od pld. - d. Moltke-Str.) i w/w ul. Bema od wsch.. Dawna Fusilier-Str., która zamykała czworobok zabudowań koszarowych od pld. i łączyła ul. Bema i Zwycięzców, obecnie jest wewnętrzną ulicą rozbudowanego założenia wojskowego. Przy ul. Bema na pld. od budynków wojskowych stoi XIX-wieczna zabudowa mieszkalna. Pierwotne założenie koszarowe rozbudowane zostało na zach. - wzdłuż ul. 11 Listopada (do ul. Szkolnej) oraz na pld. - wzdłuż ul. Zwycięzców.

KOMPOZYCJA: zespół koszar został zakomponowany w układzie zwartym-geometrycznym, na planie trapezu z dłuższym bokiem (ok. 260 m) rozwiniętym wzdłuż ul. Zwycięzców a krótszym (ok. 180 m) przy ul. Bema, zaś na linii W-E sięgającym do 180 m. Podstawą kompozycji założenia są trzy monumentalne budynki koszarowe (2, 6, 10) postawione wzdłuż pld., pld. i zach. granicy zespołu. Są to budowle 4-5-kondygnacyjne, o bogato rozczłonowanej bryle, długie na ponad 120 m, zamykające wewnętrzny dziedziniec. Mniejsze kubaturowo obiekty, związane z obsługą stacjonującego w koszarach wojska, postawiono na wsch. granicy dziedzińca (od strony ul. Bema) oraz w narożnikach czworoboku założenia, pomiędzy trzema budynkami koszar. W narożnikach usytuowano szalety dla żołnierzy (4-y budynki). Ponadto w narożniku pld. - wsch. postawiono salę gimnastyczną (5) ob. magazyn a w narożniku pld. - zach. - wozownię (13) ob. nie istnieje. Po wsch. stronie dziedzińca - przy ul. Bema - znalazły się dwa obiekty, postawione szczytowo: rusznikarnia (3) ob. magazyn oraz ujeżdżalnia (4) ob. budynek sztabu. Z tej strony z terenu wojskowego wycięto parcelę zabudowaną kamienicą z oficyną (ob. ul. Bema nr 1 A).

Na pld. od głównego czworoboku założenia powstały magazyny broni i amunicji - po pld. stronie d. Fusilier-Strasse - ob. wartownia (7), klub żołnierski (8) i magazyn (9).

Druga ("nowa") sala gimnastyczna (11) ob. magazyn, zbudowana została po zach. stronie koszar, kalenicowo przy ul. Zwycięzców. Sąsiaduje ona na zach. z budynkiem mieszkalnym (12), postawionym kalenicowo przy ul. 11 Listopada, pierwotnie dla 9 rodzin wojskowych a później (pocz. XX w.) rozbudowanym - dla 21 rodzin.

Czworobok budynków koszarowych był otoczony wysokim murem ceglany z filarami, zamykającym granice pomiędzy trzema budynkami koszarowymi oraz wzdłuż ul. Bema.

Wszystkie budynki postawione z ceramicznej cegły, pozostawiając klinkierowe lico elewacji. Stąd zespół ceglanych budynków wojskowych obecnie jest potocznie nazywany "Czerwonymi Koszarami". W zespole wojskowym można wyróżnić budynki starsze, powstałe w okresie od 1880 do 1910 r., oraz młodsze - zbudowane po 1910 r. (lata 20-te XX w.). Do pierwszych należą: trzy budynki koszarowe (2, 6, 10), ujeżdżalnia (3), magazyn broni/pocisków (7), dwie sale gimnastyczne (5, 11). Do drugiej: obecny bud. sztabu (4), zbrojownia (9), budynek mieszkalny dla rodzin wojskowych (12).

Dominantą założenia jest 5-kondygnacyjny budynek koszarowy (2) stojący przy ul. 11 Listopada; jest wyższy od pozostałych dwóch budynków o kondygnację wieży wbudowanej w centralny ryzalit i posiada bogatsze opracowanie elewacji (por. karta szczegółowa tego obiektu).

Wjazd na wewnętrzny dziedziniec prowadził przez trzy bud. koszarowe, które na osiach środkowych ryzalitów mają przejazdową bramę.

Sądząc na podstawie zachowanej miejscami starej posadzki dziedzińca (odcinki drogi przy bud. d. rusznikarni i ujeżdżalni) droga wokół dziedzińca (a może też i cały plac wewnętrzny) miała kamienną nawierzchnię (z kamieni polnych i kostki).

Kompleks budynków wojskowych postawionych w okresie od 1880 r. do pocz. XX w. (przed 1910 r.) składał się z następujących obiektów (w nawiasie podano numery wg planu sytuacyjnego):

1. Koszary I, II, III (2, 6, 10) - 1880 r. - murowane obiekty 4-5-kondygnacyjne o bryle rozbudowanej ryzalitami, zwieńczone masywnym krenelażem. Wszystkie trzy posiadają zbliżoną formę architektoniczną i podobną konstrukcję, opisaną w karcie koszar przy ul. 11 Listopada (2).
2. Rusznikarnia (3) ob. magazyn - ok. 1880 r. - murowany budynek parterowy na planie nieregularnego "T", z niskim 2-spadowym dachem.

(c.d. na wklepce nr 1)

powierzchnia dziedzińca koszar : ok. 30.000 m²

koszary piechoty

koszary piechoty

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)

Pierwsze po 1945 r. prace remontowe budynków koszarowych były przeprowadzone w latach 40/50-tych, kiedy to naprawiono zniszczenia wojenne. Wówczas wymurowano zniszczone ściany ryzalitów bocznych jednego z budynków koszar (10) oraz wymieniono część stolarki okiennej.

W 1-szej połowie lat 80-tych przeprowadzono remont kapitalny trzech budynków koszar. Wymieniono kompleksowo stolarkę okienną i drzwiową, jedynie pozostawiając oryginalne skrzydła bram przejazdowych w dwóch budynkach koszar (6, 10). Wykonano remonty stropów, posadzek, konstrukcji i pokrycia dachu oraz nowe wyposażenie wnętrz (dokumentacja w biurze jednostki wojskowej).

Projekt techniczny oprac. przez Wojskowe Biuro Projektów Budowlanych w Bydgoszczy (1982 r.), znajduje się w dokumentacji Wojskowej Administracji Koszar Nr 2 w Stargardzie Szczecińskim.

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Kompozycja przestrzenna zespołu wojskowego, powstałego w okresie od 1880 r. do 1.20-tych XX w. jest czytelna. Główne budynki tworzące zespół - trzy obiekty koszarowe - posiadają dobrze zachowane oryginalne formy architektoniczne. Podobnie większość pozostałych budynków. Przebudowane zostały mniejsze obiekty, w tym magazyny broni

i amunicji (7,8). Rozebrane (lub przebudowane) zostały szalety wojskowe (14).

Oryginalna kamienna podłoga wewnętrznego dziedzińca zachowana jest jedynie fragmentarycznie. Obecnie drogi w obrębie dziedzińca mają nawierzchnię bitumiczną lub z betonowych płyt.

Ceglany mur ogrodzeniowy pozostał na odcinku ul. Bema i narożniku z ul. 11 Listopada.

Stan techniczny budynków zespołu jest ogólnie średni. Mury obwodowe, fundamenty oraz konstrukcje dachów są w dobrym stanie. Drewniane stropy nad górnymi kondygnacjami, remontowane na początku lat 80-tych, wymagają szczegółowych ogieńdzin (ze względu na zachowane w znacznym procencie oryginalne ponad 100-letnie belki stropowe). Stolarka okienna zamontowana w latach 50-tych wymaga wymiany. Wskazane są remonty zachowanych oryginalnych wrót w przejazdach bramnych.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Historyczna kompozycja przestrzenna i architektura zespołu budynków wojskowych powinna podlegać ochronie i w związku z tym postuluje się wpis do rejestru zabytków trzech budynków koszarowych wraz z towarzyszącymi im obiektami usytuowanymi wokół czworobocznego dziedzińca. Zespół budynków koszar jest wyraźnie czytelny w krajobrazie miasta i posiada walory architektoniczne i kompozycyjne, wyjątkowe w skali regionu.

21. Akta archiwalne i źródła ikonograficzne (rodzaj, numer i miejsce przechowywania)

1. Lage-Plane der Garnison Städte des II. Armee-Corps - 1897, Szczecin 1897, w zb. Archiwum Państwowego w Szczecinie, sygn. A IV 19
2. Garnisonplane des II. Armeekorps, Szczecin 1910, w zb. Archiwum Państwowego w Szczecinie, sygn. A IV 16
3. Plan miasta z 1916 r. z zaznaczonymi budynkami garnizonowymi, w oprac. Schroer P. (pkt 22, poz. 3), s. 39
4. Plan miasta z 1923 r., w zb. Archiwum Państwowego w Szczecinie (sygn. brak)

22. Bibliografia

1. Albedin K., Soldaten und Garnisonen in Pommern und im Bezirk des II. Armee-Korps, Szczecin 1926, s. 35 i nast.
2. Berghaus H., Landbuch des Herzogthums Stettin von Kamin und Hinterpommern, Th. II Bd. IV, Anklam 1868, s. ; Th. II, Bd. V, Berlin 1872, s.
3. Schroer P., Deutschland Städtebau. Stargard in Pommern, Berlin - Halensee 1922, s. 37
4. Schroer P., Stargard in Pommern, Düsseldorf 1927, s. 27
5. Stampa J., Stargard in Pommern, Elmshorn 1974, s. 134, 144, 161, 168
6. Keyser E., Deutsches Stadtebuch, Bd. I, Stuttgart-Berlin 1939, s. 233-234
7. Kalita-Skwirzyńska K., Studium historyczno-urbanistyczne, Sz-n 1991 (mpis w zb. PEOZ Sz-n)

23. Uwagi różne

Nr. negt. 71.007 - 71.073

nr inw. 683/2001

24. Opracowanie karty ewidencyjnej

autor: Olga Kulesza-Szerniewicz, grudzień 1998 r.

(imię, nazwisko, data, podpis)

plany, rysunki: ...j.w. ....

zdjęcia, fotogr.: j.w.

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ OW Szczecin

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW
PRAWA AUTORSKIEGO

25. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

26. Załączniki

Wkładka nr 1 - 8

Załącznikiem do karty zespołu jest karta szczegółowa budynku
koszarowego (2) przy ul. 11 Listopada

1. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI	4 Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego) c.d. pktu 12, c.d. pktu 13, sytuacja (na odwrocie)
2. Gmina: j.w.	KOSZARY GRENADIERÓW	
3. Województwo: szczecińskie	ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"	

c.d. pktu 12:

Zabudowania kompleksu wojskowego powstawały w okresie od 1880 r. do lat 20/30-tych XX w. (por. opis zabudowy w punkcie 13) ale zasadniczy zespół 3-ch monumentalnych budynków koszarowych z towarzyszącymi obiektami, skupiony wokół czworobocznego dziedzińca, zbudowano w 1880 r. (wg E. Keyser'a) lub tuż po tym roku (wg innych źródeł). Autor (autorzy) projektu obiektów wojskowych nie jest znany ale kompozycja przestrzenna zespołu, a przede wszystkim architektura koszar, wskazują na to, że byli to projektanci dobrej klasy. Wymurowane z cegły budynki koszar otrzymały monumentalną formę poprzez ich wysokość (do 5-kondygnacji + wysoki na 2 m cokół), rozczłonowanie brył ryzalitami, tworzącymi jakby flankujące wieże oraz zwieńczenie krenelażem wysuniętym przed lico muru i wspartym na kroksztynach. Zwieńczenie te zostało zaprojektowane specjalnie, do ukrycia stanowisk karabinów maszynowych na dachu. Pozostałe budynki zespołu są mniejsze kubaturowe ale także mają starannie opracowaną kompozycję ceglanych elewacji.

W 1910 r. w koszarach stacjonował 2-gi Pomorski Regiment Piechoty Nr 9. W każdym z trzech budynków koszar mieściły się po 4-y kompanie.

Przed każdym z trzech budynków koszar stały po dwie studnie. W latach 1896-1897 w mieście założono wodociąg a w 1899 r. kanalizację - doprowadzone także do kompleksu wojskowego (instalacje zaznaczono na planie koszar z 1910 r.). Prawdopodobnie też w tym czasie do budynków koszarowych dobudowano pionory sanitarne poprzez dostawienie do partii środkowych ryzalitów. Dobudowy te są widoczne w dwóch budynkach koszar (6, 10). Brak im wieńczącego krenelaża a ponadto czytelne są łączenia nowej części ze starszą.

Obecnie stacjonują tu trzy jednostki wojskowe (piechota).

c.d. pktu 13:

3. Ujeżdżalnia /maneż/ (4) ob. budynek sztabu - powstała na 1-szym etapie budowy założenia ok. 1880 r.; później (po 1910 r.) przebudowana. Obecnie jest to budynek sztabu; murowany z cegły, 4-kondygnacyjny w partii wsch. z niższym 2-kondygnacyjnym członem zach.; przykryty stropodachem.
4. Hala gimnastyczna (5) - ok. 1880 r. - mur. z cegły, parterowa. Obecnie przebudowana, pełni funkcję magazynu.
5. Hala gimnastyczna ob. magazyn (11), zw. "nową" a więc powstała po 1880 r. ale została już zaznaczona na planie koszar z 1897 r. (przy ul. Zwycięzców) - parterowy budynek, przykryty niskim 2-spadowym dachem; mur. z cegły; elewacje długie 11-osiowe, boczne: 3-osiowe, przeprute dużymi oknami, o ścianach wzmocnionych zewnętrznymi lizenami.
6. Magazyn broni (8) ob. klub żołnierski - ok. 1880 r. - mur. z cegły, parterowy, z zach. członem 2-kondygnacyjnym; przykryty niskim 2-spadowym dachem. Obecnie przebudowany; nadbudowano dodatkową kondygnację na zach. partię, elewacje otynkowano.
7. Magazyn pocisków (7) ob. wartownia - ok. 1910 r. - mur. parterowy budynek z 2-spadowym niskim dachem przesłoniętym wysuniętymi ścianami szczytowymi z czworobocznymi sterczynami.
8. Zbrojownia/magazyn broni (9) ob. magazyn - ok. 1910 r. - mur. z cegły budynek 2-kondygnacyjny z 3-ią kondygnacją wysokiego poddasza; przykryty stropodachem. Elewacja wsch. (od wnętrza zespołu) zaznaczona ryzalitem.
9. Budynek mieszkalny dla rodzin wojskowych (12) ob. budynek sztabu (przy ul. 11 Listopada) - pierwotnie (do 1897 r.) zbudowany dla 9 rodzin a następnie przebudowany (ok. 1897 - 1910 r.) i mieszczący 21 rodzin. Obecnie jest to budynek mur. z cegły, 3-kondygnacyjny, podwyższony o ściankę kolankową poddasza, przykryty płaskim dachem, zakrytym wysuniętymi szczytami płytkich ryzalitów.
10. Szalety (1, 14) - zbudowano 4-ry takie obiekty, obecnie pozostał jeden znacznie przebudowany (1). Były to mur. z cegły parterowe budynki.

SYTUACJA 1: 2000

Obiekty historycznego założenia:

1. bud. szaleiów ob. magazyn
2. koszary
3. rusznikarnia ob. magazyn
4. ujeżdżalnia ob. bud. sztabu
5. sala gimnastyczna ob. magazyn
6. koszary
7. magazyn pocisków ob. wartownia
8. magazyn broni ob. klub żołnierski
9. zbrojownia ob. magazyn
10. koszary
11. hala gimnastyczna (nowa) ob. magazyn
12. bud. mieszkalny dla wojskowych rodzin ob. bud. sztabu

Obiekty nie istniejące:

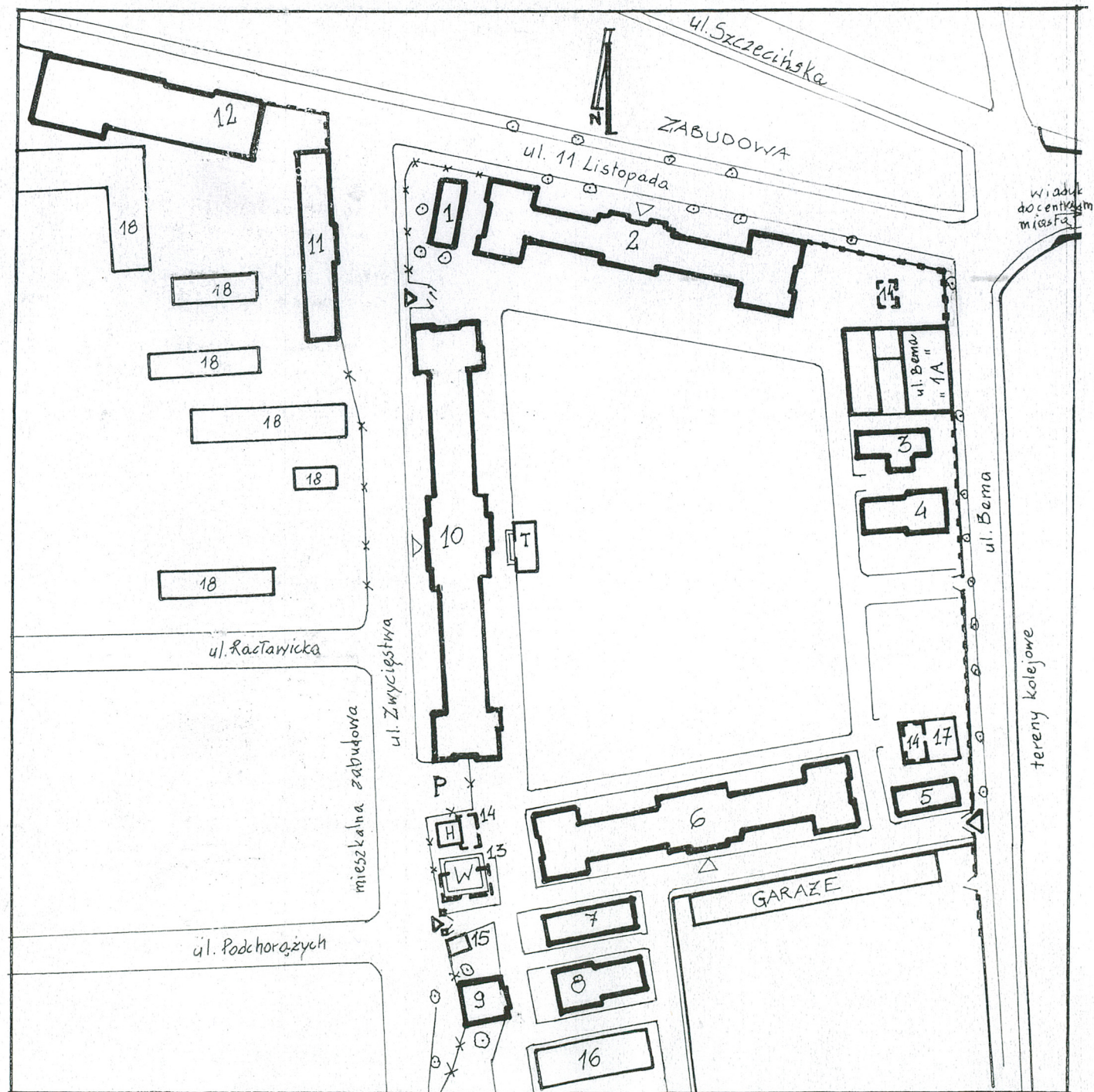
13. wozownia
14. szalety

Obiekty nowe

15. biuro przepustek
16. garaże
17. garaże
18. budynki magazynowo-garażowe
H. trafostacja
T. trybuna na dziedzińcu
W. basen p.poż.

△ dawne wjazdy bramne na wewnętrzny dziedziniec

△ obecne wjazdy

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZAŁĄCZNIK NR 2

1. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI

2. Gmina: j.w.

3. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW

6. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
spis zdjęć, zdjęcia , kartograficzne materiały archiwalne

Spis zdjęć:

1. widok na budynek koszar (2) stojący przy ul.Bema
2. budynek koszar (2) - elewacja pld. od strony dziedzińca
3. widok na pld.-wsch. narożnik zespołu od strony wiaduktu z lewej bud. mieszkalny ul.Bema 1a, z prawej bud. koszar (2)
4. widok na bud. koszar (10) od strony ul.Zwycięzców
5. obecny wjazd główny z ul. Zwycięzców, w głębi bud. koszar (6) od strony pld.-zach., elewacja boczna zach. i pld.
6. widok na dziedziniec z pld. - zach. narożnika, w głębi bud. koszar (2) - elewacja pld.
7. widok na dziedziniec z pld. - zach. narożnika, z lewej pld. elewacja bud. koszar (10), z prawej elewacja zach. bud. koszar (6), w głębi elewacja pld. bud. koszar (2)
8. wnętrze dziedzińca - widok na pld. - zach. narożnik, z lewej fragm. bud.koszar (10) z prawej bud. koszar (2), w głębi widoczna hala gimnastyczna (11)
9. bud. koszar (10) - widok od strony dziedzińca (elewacja wsch.)
10. bud. koszar (6) - widok od strony dziedzińca (elewacja pld.)
11. widok na zespół od strony pld.-wsch. od ul. Bema, widoczny bud.sztabu (4) i elewacja wsch. bud. koszar (6)
12. widok z wnętrza dziedzińca na zabudowę na wsch. granicy zespołu od lewej : bud. mieszkalny ul. Bema 1 a, d.rusznikarnia (3) i d.ujeżdżalnia (4)
13. d.ujeżdżalni ob. sztab (4) - elewacja zach.
14. j.w. - elewacja pld.
15. widok od strony dziedzińca na pld. - wsch. narożnik zespołu, na tle bud. mieszkalnego ul. Bema 1 a widoczna d. rusznikarnia (3)
16. widok na d. rusznikarnię od pld. - wsch.
17. d. rusznikarnia - elewacja pld.
18. d. magazyn broni (8) - elewacja pld.
19. j. w. - elewacja szczytowa wsch.
20. wsch. szczyt magazynu pocisków (7)
21. d. zbrojownia (9) - elewacja wsch. i boczna pld.
22. d. zbrojownia (9) - elewacja zach. (od ul.Zwycięzców i boczna pld.
23. mur ogradzający zespół wzdłuż ul. Bema
24. hala gimnastyczna (11) - elewacja wsch.
25. j.w. - elewacja wsch. i szczytowa pld., z lewej fragm. d.bud.mieszkalnego (12)
26. bud. mieszkalny (12) ob. bud. sztabu - elewacja frontowa pld. i boczna wsch.
27. bud. koszar (6) - elewacja pld.
28. j.w.
29. j. w. - elewacja pld.
30. j.w. - ryzalit wsch. od strony pld. - wsch.
31. j.w. - elewacja wsch.
32. j.w. - brama na osi centralnego ryzalitu w elewacji pld.
33. j.w. - zwieńczenie wsch. ryzalitu boczego
34. bud.koszar (10) - elewacja wsch.
35. j.w. - elewacja boczna pld.
36. j.w. - elewacja wsch. - ryzalit pld.
37. j.w. - elewacja wsch. - ryzalit pld.
38. j.w. - fragm. elewacji zach. - widoczny szef przy połączeniu ryzalitu pld. z korpusem
- 39-41. j.w. - wnętrze bramy przejazdowej
42. sklepienie nad korytarzem
43. balustrada klatki schodowej w ryzalicie pld.

3.

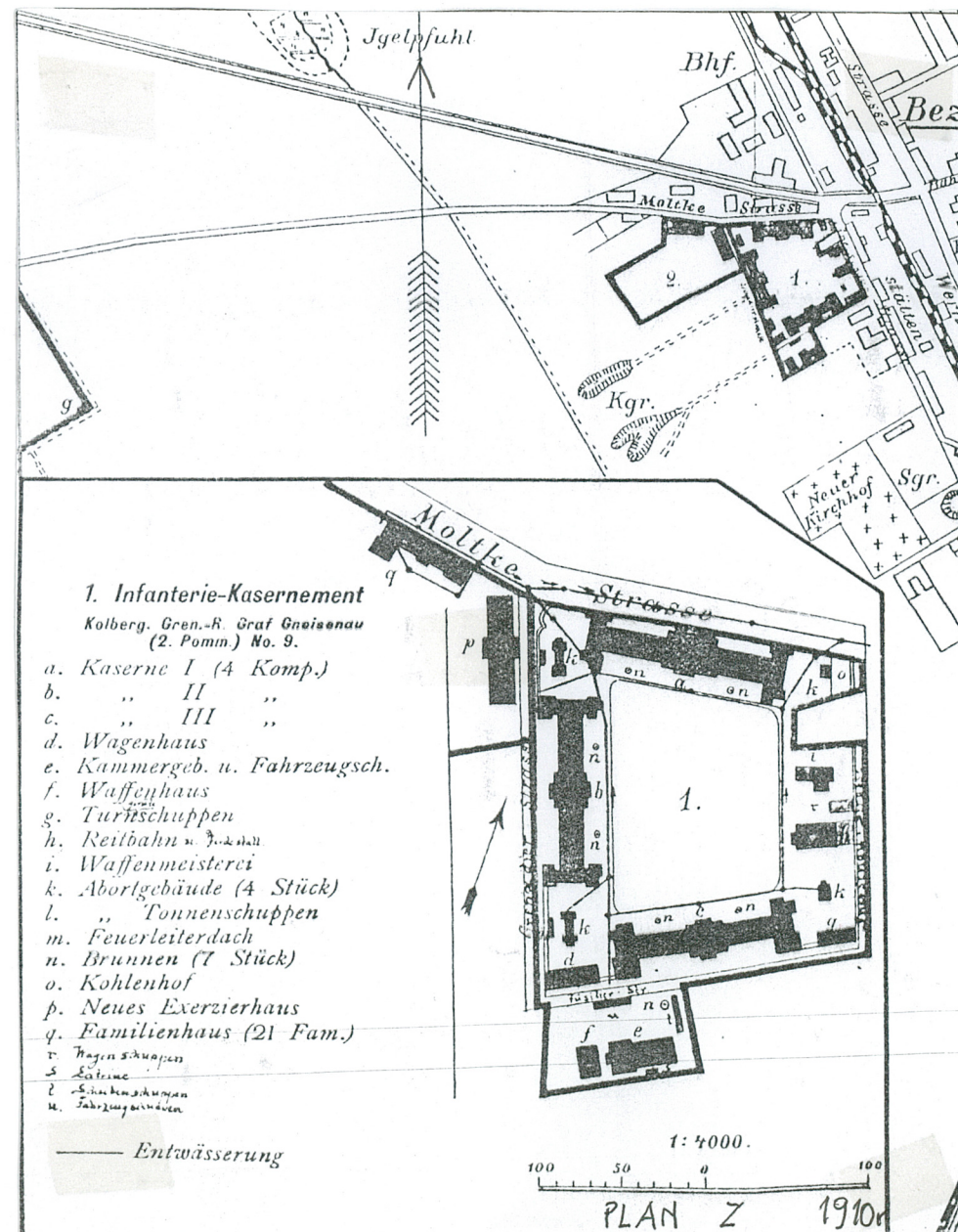
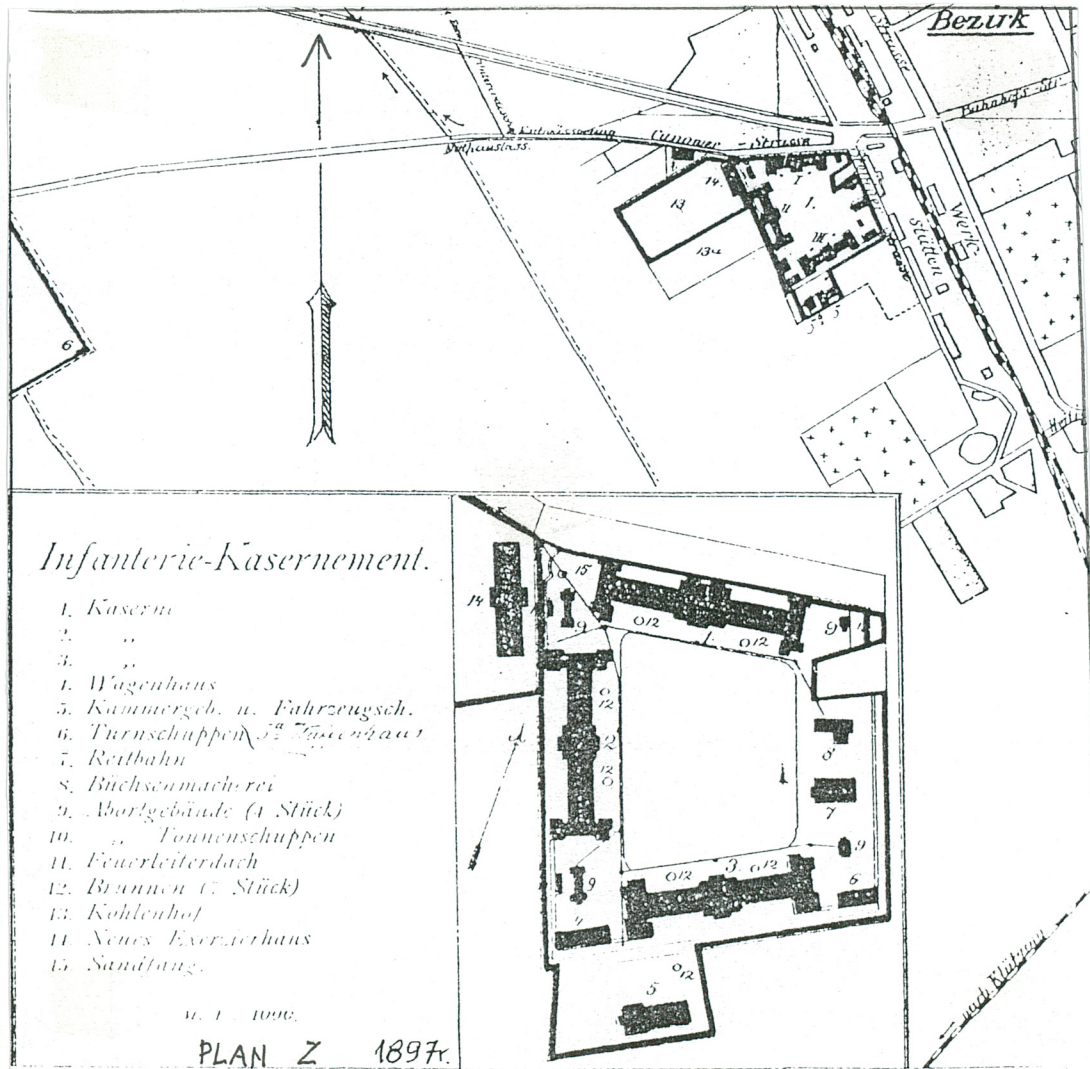
4.

Wkładkę założył: O.Kulesza-Szerniewicz, 1998 r.

Miejsce przechowywania negatywów: OW PSOZ Szczecin

11. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI

12. Gmina: j.w.

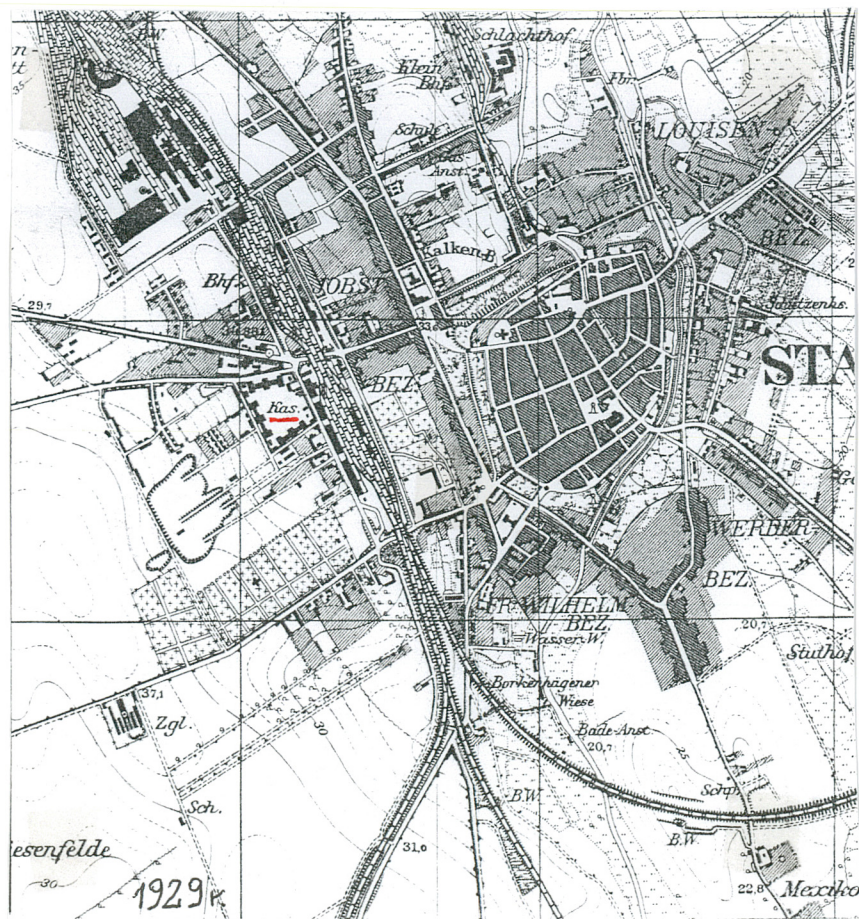
13. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW

ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
zdjęcia, mapa Stargardu z 1929 r.

5.

6

7.

8.

9.

10.

11. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI
 12. Gmina: j.w.
 13. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW
 ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
 zdjęcia

11.

12.

13.

14

15.

16.

19.

17.

18.

11. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI
 12. Gmina: j.w.
 13. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW
 ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
 zdjęcia

20.

21.

24.

25.

23

26.

11. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI
 12. Gmina: j.w.
 13. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW
 ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

zdjęcia budynku koszar (6)

27.

29

28.

30.

31.

32.

33.

11. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI

12. Gmina: j.w.

13. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW

ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

zdjęcia budynku koszar (10)

36.

35.

34.

38

37.

39

11. Miejscowość : STARGARD SZCZECIŃSKI
 12. Gmina: j.w.
 13. Województwo: szczecińskie

4 Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOSZARY GRENADIERÓW
 ob. KOSZARY Nr 2 zw. "Czerwonymi Koszarami"

5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)

zdjęcia budynku koszar (10)

40.

41.

42.

43.